



Vechtscheiding

Vechtscheidingen veroorzaken grote problemen bij kinderen. Het nieuwe kabinet besteedt er in het regeerakkoord expliciet aandacht aan. En oud-minister André Rouvoet staat in de startblokken om met het platform *Scheiden zonder Schade* oplossingen uit te werken die de negatieve gevolgen voor kinderen beperken.

WAT JE ZEGT IN EEN SCHEIDING KAN EEN KIND VOOR ALTIJD TEKENEN.

Jaarlijks krijgen zo'n 70.000 kinderen te maken met ouders die uit elkaar gaan. Naar schatting verloopt 10 tot 15% van de scheidingen zo problematisch dat kinderen hiervan blijvende schade ondervinden. Circa 16.000 kinderen hebben op dit moment ernstige last van de gevolgen van een scheiding. Ze hebben problemen op school, vertonen meer crimineel gedrag, ervaren emotionele stress en ondervinden later vaker problemen in hun eigen relaties.¹

Kinderombudsman

Sinds 2016 is Margrite Kalverboer Kinderombudsman. Zowel kinderen als ouders benaderen haar veel met vragen en klachten over zaken rond echtscheiding. Vorig jaar gebeurde dit 417 keer. Hiermee staat echtscheiding, na jeugdzorg en onderwijs, op de derde plek van onderwerpen waarover mensen contact opnemen

met De Kinderombudsman.

Margrite Kalverboer: "Het nieuwe kabinet zegt zich te gaan inzetten om de knelpunten rond vechtscheidingen weg te nemen. In het regeerakkoord staat dat het belang van het kind hierbij te allen tijde voorop moet staan. Dat is mooi. Uiteindelijk gaat het erom hoe de plannen in het regeerakkoord in de praktijk uitgewerkt worden. Dat ga ik als Kinderombudsvrouw nauwgezet volgen."

Divorce Challenge

In 2016 heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid de hele Nederlandse samenleving opgeroepen om anti-vechtscheidingsideeën in te dienen. Er zijn vijfhonderd ideeën voor de *Divorce Challenge* ingestuurd. Ook is het platform *Scheiden zonder Schade* opgericht. Hierin zitten alle instellingen die iets

te maken hebben met een scheiding, zoals rechters, de advocatuur, hulpverlening, wetenschappers, en ervaringsdeskundigen. Onder voorzitterschap van André Rouvoet, oud-minister van Jeugd en Gezin, zal dit platform begin 2018 met oplossingsrichtingen komen om het aantal vechtscheidingen terug te dringen en de negatieve gevolgen voor kinderen te verminderen.

Margrite Kalverboer: "Zolang kinderen de dupe zijn van ouders die ruzie maken en niet met elkaar praten, moeten we met alle betrokken partijen in Nederland blijven werken aan een oplossing. Ik zal dit doen binnen *Scheiden zonder Schade*, maar ook door kinderen bij te staan die met vragen en klachten bij ons aankloppen."

Orthopedagoog

NVO-orthopedagoog Gerda de Boer ziet in haar praktijk, als docent en als bijzondere curator, de ernstige problematiek die vechtscheidingen kunnen veroorzaken. Samen met Sanne Kanselaar (orthopedagoog en eveneens bijzondere curator), Jurjen Tak (orthopedagoog) en James Rijnders (gz-psycholoog) diende zij november vorig jaar *Een visie op scheidingen die leiden tot problematisch ouderschap* bij Divorce Challenge in.

"De term vechtscheiding moet zo snel mogelijk verlaten worden omdat die voor ouders en kinderen niet helpend is", zegt Gerda de Boer. "Het is goed dat onze overheid veel investeert in het vroegtijdig signaleren. Het gaat in veel gevallen om complexe situaties, waarin ouders in het huidige beleid teveel ruimte krijgen om processen te traineren."

Volgens Gerda de Boer kunnen NVO-leden in allerlei beroepsvelden - en natuurlijk alle overige beroepsopvoeders, hulpverleners en juristen - eraan bijdragen die ruimte te verkleinen. Maar dat moet wel samengaan met een ruim en laagdrempelig aanbod van gespecialiseerde en ervaren gedragsdeskundige professionals, die voldoende juridische kennis hebben en zo een brug kunnen vormen tussen rechtspraak en jeugdhulp. Daarnaast is goede regie vanuit de rechtspraak nodig en zouden veel gemeenten in het kader van de jeugdhulp ook hun eindverantwoordelijkheid nog beter kunnen invullen door in het voorveld regie te nemen.

Gerda de Boer: "Het heeft geen zin om als omgeving alleen maar te roepen 'je moet stoppen met vechten', zo'n uitspraak is ook een vorm van strijd. We zullen de psychologische, pedagogische en juridische voorwaarden moeten scheppen om deze strijdende ouders te begrijpen en te laten werken aan hun ouderrelatie."

Het rechtssysteem geeft ouders veel ruimte om eindeloos ruzie te maken

Ruimte voor ruzie

Het is vooral de langdurige stress die door ruzie na ruzie de schade bij kinderen veroorzaakt. In de praktijk ziet Gerda de Boer dat het rechtssysteem aan ouders erg veel ruimte geeft om eindeloos ruzie te maken. "Het welzijn van het kind wordt daarbij nog niet voldoende centraal gesteld. De middelen die nodig zijn om het kind in gescheiden ouderschap bepaalde ruimte te geven of om onderzoeken naar veiligheid uit te voeren, zijn beperkt. Er zijn ook onvoldoende verbetermiddelen doordat ouders nog heel veel mogelijkheden krijgen om hun toestemming en medewerking te onthouden. Hierdoor kan de (emotionele) veiligheid van het kind niet echt goed onderzocht worden." Rechters doen in toenemende mate uitspraken over zaken die voor kinderen essentieel zijn. Gerda de Boer vindt het een goede ontwikkeling, ware het niet dat het uitvoering geven aan die beslissing te vrijblijvend is. "De beslissing van de rechtbank gaat nog niet altijd samen met een opdracht tot psychologische begeleiding van ouders, die door hun gang naar de rechtbank hebben laten blijken niet op eigen kracht die hulpverlening te kunnen vinden."

Tweede Kamer

Ook de Tweede Kamer houdt zich bezig met vechtscheiding. D66 wil een betere afdoening van complexere conflictscheidingen, vooral in het belang van het kind. Tweede Kamerlid Vera Bergkamp: "Voor D66 is het van belang om breder te kijken of het huidige familierecht nog wel voldoet of niet. Zo wil ik meer inzicht in het contactverlies tussen kinderen en uitwonende ouders na een scheiding. Het is onwenselijk als ruzie tussen ouders ertoe leidt dat het kind zich gedwongen voelt partij te kiezen. Dankzij een motie van de SP en D66 wordt er nu onderzoek gedaan naar waarom omgangsregelingen niet worden nageleefd, wat de gevolgen daarvan zijn, wat effectieve interventies zijn en hoe omgangsregelingen in de praktijk uitwerken. We zijn erg benieuwd naar de resultaten van dit onderzoek (deze worden in augustus 2018 verwacht, red.) en gaan ook zeker daarmee aan de slag."

> Bijzondere curator

Inmiddels is er een jaar voorbij sinds de start van Divorce Challenge. Vera Bergkamp stelde er afgelopen september Kamervragen over. "Het lijkt alsof het nog wat zoeken is. Het is een complex maatschappelijk probleem dat de overheid niet alleen kan oplossen. Het betrekken van andere maatschappelijke organisaties in het platform *Scheiden zonder Schade* om te werken aan zorgvuldige en effectieve oplossingen vinden wij dus een goede zaak. Wel blijven wij hier bovenop zitten en zijn zeer benieuwd naar de resultaten van het platform."

De rechter kan een bijzondere curator benoemen bij een 'belangenconflict' tussen het kind en zijn ouders of voogd. Een bijzondere curator komt dan op voor de belangen van het kind. In het septembernummer van *de Pedagoog* vertelde NVO-lid Liesbeth Klaver over haar ervaringen als bijzondere curator. Vera Bergkamp vindt het belangrijk dat er voldoende bijzondere curatoren zijn, die bij complexe echtscheidingen worden ingezet in het belang van het kind. "De hoge uitstroom van bijzondere curatoren is daarom zorgelijk. Ik vind dat de oorzaken hiervan beter in beeld moeten worden gebracht, zodat dit opgelost kan worden."

Speelbal

De SGP vindt het goed dat de schade van problematische echtscheidingen wordt benoemd. Tweede Kamerlid Kees van der Staaij vindt wel dat er te snel de suggestie gewekt wordt dat er een duidelijk onderscheid gemaakt kan worden tussen echtscheiding en vechtscheiding, tussen problematische en probleemloze echtscheidingen.

"In de praktijk zie je dat echtscheiding voor kinderen eigenlijk altijd heftig is", zegt Kees van der Staaij. "Op basis van onderzoek en ervaring van professionals blijkt dat een echtscheiding niet alleen voor de ouders, maar ook voor de kinderen bijzonder ingrijpend is. Gezien de belangen van de ouders kan de overheid er niet bij voorbaat op vertrouwen dat de positie van het kind bij een echtscheiding voldoende uit de verf komt. Er zou dus standaard een belangenbehartiger voor het kind benoemd moeten worden die voorkomt dat het kind een speelbal van de ouders wordt."

De SGP hoopt dat het platform *Scheiden zonder Schade* kan bijdragen aan een gevoel van urgentie als het gaat om de impact van echtscheiding en nuttige handreikingen kan doen richting ouders. "Het zou mooi zijn als ook eens steviger benadrukt wordt dat voorkomen beter is dan genezen. Er is nog weinig aandacht voor effectieve programma's als het gaat om het verbeteren van relaties."

tekst: John Smeets

beeld: SIRE

¹ www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2017/09/14/andre-rouvoet-voorzitter-platform-divorce-challenge

Hoe kun je kinderen beschermen tegen gevolgen van (v)echtscheiding?

- De overheid dient structureel actieve preventieve voorlichting over ouderschap te bevorderen en te financieren.
- Echtscheiding hoort op de agenda van alle opleidingen in de sociale sector, met aandacht voor de noden van kinderen én ouders.
- In zorg en onderwijs dient altijd de blik op beide ouders te zijn gericht.
- De overheid dient structureel mogelijk te maken ouders tijdig te helpen – nog voordat ze zelf problemen ervaren – bij het vormgeven van hun gescheiden ouderschap.
- Kies in de begeleiding van scheidende ouders meteen een pedagogisch perspectief naast het afhandelen van alle noodzakelijke juridische kwesties.
- Spreek ouders aan op hun verantwoordelijkheid als ouders en begrensd weigerachtig gedrag.
- Begeleid het opstellen van het ouderschapsplan zodanig dat het een onderdeel van de communicatie wordt en niet iets waar steeds conflicten over ontstaan.
- Heb daarbij oog voor de psychische nood van de individuele ouder (zoals trauma's en persoonlijkheidsproblemen).
- Zoek samenwerking tussen eerstelijnsvoorzieningen en de geestelijke gezondheidszorg, zodat consultatie en verwijzing laagdrempelig kan verlopen.
- Zorg dat therapeutische hulp betaalbaar is.
- Ondersteun scholen met nascholing op het gebied van communicatie met gescheiden ouders, signalering van mogelijk echtscheidingsgerelateerde problemen en het bieden van ondersteuning.
- Wees bij gedrags- en emotionele problemen bij kinderen alert op de rol van de scheiding en de problemen die ouders hebben bij het vormgeven van hun gescheiden ouderschap.
- Vergroot de mogelijkheden voor begeleide omgang in situaties waarin het wantrouwen tussen ouders nog niet te verminderen is.
- Verbeter de rechtsbescherming van professionals die zich met deze conflicten bezighouden.

bron: Gerda de Boer, Sanne Kanselaar, Jurjen A. Tak, James Rijnders, *Een visie op scheidingen die leiden tot problematisch ouderschap*, Bijdrage aan de *Divorce Challenge*, 15 november 2016.
Te downloaden op: www.kinderen-echtscheiding.nl